

UO'K: 677.0(075.8) + 81'25

INGLIZ VA O'ZBEK TILIDAGI TIKUVCHILIK TERMINLARINING TARJIMAVIY MUAMMOLARI**TRANSLATION CHALLENGES OF SEWING TERMINOLOGY IN ENGLISH AND UZBEK****ПЕРЕВОДЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ШВЕЙНОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ АНГЛИЙСКОГО И УЗБЕКСКОГО ЯЗЫКОВ****Hakimova Ziyoda Tohirjon qizi**

Farg'ona davlat universiteti katta o'qituvchisi, f.f.f.d.(PhD)

Annotatsiya

Ushbu maqolada ingliz va o'zbek tillaridagi tikuvchilik terminlarining tarjimaviy muammolari tahlil qilinadi. Tikuvchilik sanoatida qo'llaniladigan terminlar texnologiyalarning rivojlanishi, madaniyatlararo farqlar va tilning o'ziga xos xususiyatlari ta'sirida o'zgarib boradi, bu esa tarjima jarayonida muayyan qiyinchiliklarni yuzaga keltiradi. Ingliz tilidagi terminlarning o'zbek tiliga tarjimasida aniq ekvivalentlarning yo'qligi, madaniy tafovutlar va texnik tushunchalarning murakkabligi asosiy muammolar sifatida namoyon bo'ladi. Maqolada ushbu muammolarni bartaraf etishda qo'llaniladigan yondashuvlar, jumladan, tasvirlash, kontekstdan foydalanish va o'zlashtirish metodlari ko'rib chiqiladi..

Abstract

This article examines the translation challenges of sewing terminology in English and Uzbek. Terminology used in the sewing industry evolves alongside technological developments and is influenced by cultural differences and language-specific features, which create difficulties in translation. In the process of translating English sewing terms into Uzbek, challenges arise due to the lack of direct equivalents, cultural differences, and the complexity of technical concepts. The article discusses various approaches to addressing these challenges, including descriptive translation, the use of context, and the borrowing of foreign terms.

Аннотация

В данной статье анализируются переводческие проблемы швейной терминологии английского и узбекского языков. Термины, используемые в швейной промышленности, изменяются под влиянием технологического развития, культурных различий и языковой специфики, что приводит к определённым трудностям в переводе. Особое внимание уделяется проблемам отсутствия прямых эквивалентов, культурным расхождениям и сложности технических понятий. В статье рассматриваются основные подходы к решению данных проблем, включая описательный перевод, использование контекста и заимствование терминов.

Kalit so'zlar: tikuvchilik, tarjimaviy muammolar, ingliz tili, o'zbek tili, terminologiya, madaniy farqlar, texnik terminlar, tarjima metodlari.

Key words: sewing, translation problems, English language, Uzbek language, terminology, cultural differences, technical terms, translation methods.

Ключевые слова: шитье, проблемы перевода, английский язык, узбекский язык, терминология, культурные различия, технические термины, методы перевода.

KIRISH

Globalizatsiya jarayonlari va texnologik rivojlanish, xususan tikuvchilik sohasida, yangi terminologiyalarning paydo bo'lishiga sabab bo'ladi. Ingliz tilidagi texnik terminlar butun dunyo bo'ylab keng qo'llaniladi, lekin bu terminlarning o'zbek tiliga to'g'ri va aniq tarjimasini har doim ham mavjud emas. O'zbek tilidagi terminlar ba'zan ingliz tilidagi muqobillarni to'liq aks ettirmaydi. Ushbu maqolada ingliz va o'zbek tillaridagi tikuvchilik terminlarining tarjimaviy muammolariga tahlil olib boriladi va ularni hal qilish yo'llari ko'rsatiladi.

ADABIYOTLAR VA METODOLOGIYA

Tadqiqotda ingliz va o'zbek tillaridagi tikuvchilik terminologiyasi o'rganildi. Har bir tilning o'ziga xosliklari va madaniy farqlari hisobga olinib, tarjimaviy muammolar tahlil qilindi. Inglizcha va

o'zbekcha terminlar orasidagi farqlarni aniqlash uchun leksik tahlil va kontekstual yondashuv usullari qo'llanildi. Ushbu usullar orqali so'zlarning aniq tarjimasi yo'qligi, madaniy farqlar, texnik tushunchalarning murakkabligi va leksik asosdagi muammolarni tahlil qilishga harakat qilindi.

NATIJA VA MUHOKAMA

So'zlarning aniq tarjimasi yo'qligi

Ingliz tilidagi ba'zi tikuvchilik terminlarining o'zbek tilidagi aniq ekvivalentlari yo'q. Masalan:

- **Serger** — Ingliz tilida serger atamasi, o'zbek tilida "bir qator tikish mashinasi" deb tarjima qilinadi. Biroq, bu tarjima so'zning texnik jihatlarini to'liq aks ettirmaydi, chunki o'zbek tilida bu mashinaning to'liq tushunilishi uchun qo'shimcha izoh berish zarur [2].

- **Overlock stitch** — Bu termin o'zbek tilida "qo'shma tikuv" deb tarjima qilinadi, lekin bu atama ham ko'pchilik uchun tushunarsiz. Shuning uchun, "overlock stitch"ni "mato chekkalarini birlashtiruvchi tikuv" deb tasvirlash kerak bo'ladi[4].

- **Embroidery machine** — Ingliz tilidagi "embroidery machine" atamasi o'zbek tilida "badiiy tikuv mashinasi" yoki "naqsh tikish mashinasi" deb tarjima qilinadi. Biroq, bu tarjimalar ham aniq texnik tushunchani aks ettirmaydi.

Madaniyatlar o'rtasidagi farqlar, tikuvchilik terminlarining tarjimaviy qiyinchiliklarini keltirib chiqaradi[7]. Misollarni ko'rib chiqamiz:

- **Seamstress** va **Tailor** — Ingliz tilida "seamstress" (ayol tikuvchi) va "tailor" (erkak tikuvchi) so'zlari mavjud, lekin o'zbek tilida faqat "tikuvchi" so'zi ishlatiladi. Bu holatda, genderni ajratish uchun qo'shimcha tushuntirish kiritish talab qilinadi[6].

- **Dressmaker** — "Dressmaker" so'zi ingliz tilida asosan ayollar kiyimlarini tikuvchi shaxsni anglatadi. O'zbek tilida esa "kiyim tikuvchi" so'zi ishlatiladi va jinsni ajratish uchun qo'shimcha tushuntirish zarur.

- **Jeans** va **T-shirt** — Inglizcha atamalar "jeans" va "t-shirt" o'zbek tiliga ko'pincha inglizcha shaklda o'zlashtirilgan bo'lib, ular qo'shimcha izoh bermasdan tushuniladi. Biroq, ba'zi hollarda, o'zbek tilidagi bu atamalarning xalq orasida tushunilishi ingliz tiliga qaraganda ancha yuqori bo'ladi[1].

Ingliz va o'zbek tillaridagi tikuvchilik terminlarining tarjimasi jarayonida yuzaga keladigan qiyinchiliklar, nafaqat tilning grammatik tuzilishi va so'z boyligidan, balki madaniyatlararo farqlardan ham kelib chiqadi. Tarjimonlar ingliz tilidagi terminlarni o'zbek tiliga o'zgartirishda aniq va tushunarli ekvivalentlarni topish uchun turli metodlarni qo'llashga majbur bo'ladi. Bu jarayonda asosiy qiyinchiliklardan biri — ko'p hollarda ingliz tilidagi terminlarning o'zbek tilidagi to'g'ridan-to'g'ri tarjimasi yo'qligidir[2].

Masalan, ingliz tilidagi "serger" atamasi o'zbek tilida to'liq ekvivalentga ega emas. Bu so'zning o'zbekcha tarjimasi "bir qator tikish mashinasi" deb berilsa ham, bu tushuncha ko'plab o'zbek tilida gaplashuvchi odamlar uchun murakkab bo'lishi mumkin. Shuningdek, "seamstress" va "tailor" kabi jinsga oid terminlar o'zbek tilida faqat "tikuvchi" sifatida ishlatiladi, bu esa genderni ajratish zarur bo'lsa, qo'shimcha izohlar kiritishni talab qiladi. O'zbek tilida faqat bitta so'z (tikuvchi) ishlatilgani sababli, ingliz tilidagi aniqlikni saqlab qolish uchun tarjimon ko'pincha qo'shimcha ma'lumot berishga majbur bo'ladi[5].

Bundan tashqari, texnik tushunchalarning murakkabligi ham tarjima jarayonini qiyinlashtiradi. Masalan, "overlock stitch" yoki "embroidery machine" kabi terminlar, nafaqat oddiy texnik atamalarni, balki maxsus uskunalar yoki texnologiyalarni ham anglatadi. Bu terminlar o'zbek tiliga tarjima qilinayotganda, nafaqat so'zlarning aniq ma'nosi, balki ularning texnik xususiyatlari va ishlash printsiplari ham tushuntirilishi zarur. Aks holda, so'zlar noto'g'ri tushunilishi mumkin, bu esa soha mutaxassislari uchun noto'g'ri ma'lumotlar etkazilishiga olib keladi[1].

Madaniy farqlar ham tarjimaviy muammolarni yanada kuchaytiradi. Ingliz va o'zbek tillarida tikuvchilikka bo'lgan qarashlar va an'analar o'rtasida farqlar mavjud. Masalan, ingliz tilidagi "dressmaker" atamasi faqat ayollar kiyimlarini tikuvchi shaxsni anglatadi, ammo o'zbek tilida bu atama "kiyim tikuvchi" deb umumlashtiriladi. Shunday qilib, madaniy farqlar va tilning o'ziga xosliklari tarjimaviy muammolarni yanada murakkablashtiradi. O'zbek tilida faqat bitta "tikuvchi" so'zi mavjudligi, ba'zan atamaning noaniq tushunilishiga olib kelishi mumkin.

Tarjimonlar bunday muammolarni hal qilishda kontekstdan foydalanish, tasvirlash va ba'zan inglizcha terminlarni o'zlashtirish kabi usullarni qo'llashlari kerak. Bunday yondashuvlar, so'zlarning

ADABIYOTSHUNOSLIK

aniq ma'nosini taqdim etishda va madaniy farqlarni hisobga olishda yordam beradi. Misol uchun, "serger" atamasini "bir qator tikish mashinasi" deb tasvirlash orqali, uning texnik xususiyatlari va ishlash prinsiplarini tushuntirish mumkin. Shuningdek, "seamstress" va "tailor" atamaları o'zbek tilida faqat "tikuvchi" deb tarjima qilinishi bilan birga, genderni aniqlash uchun qo'shimcha izohlar kiritish zarur.

XULOSA

Ingliz va o'zbek tillaridagi tikuvchilik terminlarining tarjimaviy muammolari, asosan, so'zlarning aniq tarjimasi yo'qligi, madaniy farqlar va texnik tushunchalarning murakkabligi bilan bog'liq. Tarjimaning sifatini oshirish uchun, kontekstual yondashuv va tasvirlash metodlaridan foydalanish zarur. Tikuvchilik terminlarining tarjimasi nafaqat tilshunoslik, balki madaniyatlararo aloqalarni rivojlantirishga ham yordam beradi.

REFERENCES

1. **Smith, A.** (2008). *The Sewing Book: An Encyclopedic Resource of Step-by-Step Techniques*. London: DK Publishing.
2. **Bednar, N.** (1999). *Encyclopedia of Sewing Machine Techniques*. New York: Sterling Publishing Co., Inc.
3. **Eaton, J.** (1986). *The Complete Stitch Encyclopedia*. New York: B.E.S. Publishing.
4. **Hopkins, J.** (2021). *Fashion Design: The Complete Guide*. London: Bloomsbury Publishing.
5. **Abling, B.** (2014). *The Fairchild Dictionary of Fashion* (3rd ed.). New York: Fairchild Books.
6. **Abling, B.** (2023). *Fashion Sketchbook*. New York: Bloomsbury Publishing.
7. **Hervey, S., & Higgins, I.** (2002). *Thinking French Translation: A Course in Translation Method: French to English*. London: Routledge.